

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
12 Iunie st. v.
24 Iunie st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea in
Közép-utca nr. 395.

Nr. 24.

ANUL XIX.
1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

De te-am cântat . . .

De te-am cântat așa de bine
Când încă nu te cunosceam,
Și nu sciam că porți in tine
Comori ce 'n daru le căutam
In înzinele ce 'ntâlniam ;

Cum te-aș căută, imi scfi tu spune,
Ați când aievea-am întâlnit
In tine-o scumpă visiune :
Al fericii-mi vis, clădit
In timp-amari ce-am viețuit ?

Căci dec'atunce, când departe
Eram de tine pe pământ,
Din córdă lirei mele sparte
P'al sufletului meu mormânt,
Smulgeam accente să te cânt ;

Acum, când sântem împreună,
N'aș mai cătă 'n durerea mea
Flori triste, să formez cunună
Din ele pentru fruntea ta
Mai albă ca un fulg de nea ;

Ci de pe fruntea-ți genială
Prin infocate sărutări
Culege-aș, să te cânt cu fală,
Mierea d'amor ce tu presări
In ale tale dulci cântări.

1881.

Iuliu I. Roșca.

Pădurețul.

— Poveste. —

A fost ce-a fost, că decă n'ar fi fost nu ș'ar povesti. A fost odată într'o țeră depărtată un împărat bogat și cu multă stăpânire. Împăratul acesta avea numai un băiat, pe care îl iubiă și el și împărătesa lui cu tótă iubirea unor părinți adevărați ; i impliniau tóte poftele inimii sale, nu treceau intru nimic peste voința lui și se uitau la el cum te uiți la mândrul sóre.

Dar băiatul par că nu eră și el din viță împărătescă, par că nu se ridicase in imbelșugarea și bogățiaătâne-seu, că nu trăgea a ném mare odată cu capul.

El in loc să-și facă trebă cu feciorii boerilor din împărăție, cu feciorii de crai și de împărați din vecinătatea aceea să intovărășia cu băeții țeranilor și bătea împreună cu ei câmpurile și potecile delurilor in jocurile lor sburdalnice ; și in loc să mănânce la mēsa împărătescă a tătâne-seu mâncările scumpe ce-or fi fost pe acolo, mănacă bulz și pāsāt pe la casele ómenilor.

Mult necaz și multă supērare a pricinuit el împăratului și împărătesei cu acēsta purtare a lui, și odată când vinise ca de obicei pe inserate acasă, i díce māmă-sa împărătesă mähnită :

— Unde-ai fost erăș Pădurețul māmii ? bagsēma nu te pré trage inimióra cātră casa ta și părinții tei, și cātră némul mare de care te ții.

Și de atunci Pădurețul i-a remas numele până in díua de ađi. Dar de gēba, că feciorul nostru nu se indreptă ; pe semne așa-i spunea lui inima să facă și inimii ba să-i poți porunci vre-odată.

Așa a fost ađi ; așa a fost māmii și așa cum ve spusei au fost ani intregi după olaltă, până a crescut Pădurețul mare și s'a făcut un voinic ócheș și rumen ca un Fēt-frumos din lumea qinelor.

Când il vedeau părinții așa frumos li se mai ușurá inima și nu-și puteau luá ochii de pe el ; da el erá vecinic inchis și vecinic fără voie par că doriá ceva, despre ce el énsuș nu-și putea da sēmă.

Odată când vine acasă după mănecare i díce māmă-sa cu bunătate :

— I fi flámând dragul māmii și n'a remas nimic dela prânđ să-ți dau ; spune-mi puiul meu ce ai mănecá, să-ți facă mama ceva pe pofta inimii tale ?

— Fă-mi o pogace māmă, — díce Pădurețul, — că n'am mánecat de mult și tare dor imi e de dēnsa.

Face împărătesa pogacia, o sucesce bine, o întēpă de câteva ori cu vârful cuțitului și o bagă in cuptor să se cócă, ér ea se duce să-și mai vedă de trebile ei prin casă.

Pădurețul se invērteșce cât se invērteșce prin cuină și fără să aștepte până s'a cóce pogacia o scóte din cuptor, o pune intr'o traistă și pe când nu-l vedea nime ese la uliță in drum. Acolo ia un pumn de praf și-l aruncă in vēnt și incătrău a dus vēntul pulberea intr'acolo a plecat și el.

S'a dus Pădurețul s'a mai dus, incătrău il ducea drumul și incătrău i spuneau ochii ; unde il ajungea nóptea acolo să odihniá și unde il apucá fómea poposiá și se ospetá din pogacia ce avea in traistă. Dumneđeu scie cât o fi rătăcit el așa fără țel in lumea mare, când ajunge odată intr'o mirisce intinsă și frumósă, unde ará un plug cu patru boi. Dar ce să vedeți

dvóstrá boii mergeau singuri, singurei in pasul lor lin și asemenea, duceau brazda in linie dréptă ca lumina-rea și o intorceau la capétul holđii ca cel mai dibaci plugar.

Pădurețul se miră de acésta minune ne mai vėđută și neputėndu-se stăpăni își đise astfel :

— Dómne ce lucru minunat mai e și acesta ; că ce-i drept și eu am vėđut multe cele in împėrătia ta-țului meu, dar de o minune atât de mare nu s'a mai auđit. Și tare aș vré să știu ale cui sânt aceste holde intinse și acesti boi frumoși și întelepți ?

Auđind boii cum se dumiriá flăcăul, i đise unul dintre ei :

— Ei Pădurețule, aceste câmpuri cât veđi cu ochii sânt ale dómnei vóstre din „palatul cel de aur“.

Pădurețul își făcú cruce când auđi boul vorbind și se hotări să se ducă in urma lor, să vėđă minunea aceea de palat.

Colea despre séră scot boii plugul, il pun in car, să injugă la el și plécă cătră casă. Pădurețul o ia in cetișor in urma lor și merg ei cât merg când écă numa că ajung la un palat aurit, așa de frumos cum nu s'a mai vėđut nici in vis decum aevea.

Intră boii in curte, trag carul in șură și intră in grajd, tot ei de ei fără léc de ajutor.

Nu trece vreme ca de jumătate de cés și écă vin încă un-spre-dece care cu câte patru boi plini și încornurați, de nu-ți puteai luá ochii de pe ei. Acestia încă veniau dela plug și pe când trăgeau ei carele in șură, écă numa că ese afară đina palatului, o minune de femeie cu fața albă ca spuma laptelui, cu ochi negri ca de mură și cu un sin de fecióră, ce-ți resădiá in suflet taine sfinte și nepricepute.

Pădurețul a tresărit la vederea ei, s'au apropiat de dēnsa și tulburat in suflet astfel ia grăit :

— Nu ai cumva lipsă de slujitor stăpână, că eu m'aș tocmi de pildă la boii acestia, care precum vėđ nu au léc de ingrigitor.

Da Đina i raspunde cu glasul ei blând și dulce :

— Nu te-oiu băgá slugă, flăcăule, ci te-oiu pune stăpân peste palatul acesta și bogățiile lui câtă vreme vei implini o poruncă ce-ți voiui da.

Pădurețul se invoiesce și Đina i dá cheile caselor đicėndu-i :

Écă Pădurețule, iți dau tóte cheile caselor mele, tu găzduesce cum ți-a spune firea ta, ai voie să le deschidți pe tóte, dar feresce-te să deschidți casa cea cu ușă de aramă !

Pădurețul luá cheile și remase stăpân peste palat și tot ce erá intr'ensul.

La început mergeau trebile strună, că Pădurețul se deprindea incetișor cu rėnduicla acelei gospodării și nu trecea intru nimic peste voința stăpănii sale.

Dar sciți dumnía vóstră, că dracul nu dórme. Dela o vreme începú a-l rimá pe Pădureț ceva prin inimă, că ore ce-ar fi in casa cea cu ușă de aramă și că mare lucru trebuie să fie acolo de l'au oprit stăpána să intre vre-odată.

Đina palatului porní de acasă, me rog dvóstrá, in fie-care đe de diminėtă și-i đicea Pădurețului, că merge la biserică. Da ea mergea la un lac cu lapte dulce, in care se scaldá in fie-care đe inainte de rėsăritul sórelui și din ce se scaldá mai de multe ori in spuma ace-lui lapte, din ce intineriá mai mult și se făcea mai frumósă.

Odată când erá đina dusă până 'n điuă la trebile ei se invėrtesce Pădurețul pe lângă casa cea cu ușă de aramă đicėndu-și in gândul lui, că de ce ore să nu

deschidă el acea tainică ușă și că nu-i stăpána acasă să-l vėđă.

Să gándesce el cât se gándesce până odată se re-pede la ușă, bagă cheia in găurice și scărț, scărț o deschide in laturi; intră in casă, da acolo pe lângă tótă voinicía lui gata se cađă in genunchi uimit de ce a vėđut.

Casa erá mare cât o peșteră și gólă ca o pustie și intr'un colț al ei erá Mamonul smeilor băgat până la grumaz intr'o bute legată țepán cu 12 cercuri de fer.

— Aha, Pădurețule, — đice Mamonul de colo cu glas blând, dá-mi un păhar de apă, să me recoresc o lécă, că me muncesc de vădușelá in strimtórea acésta; și ți-a fi de pomană binele ce-mi faci.

Pădurețul se indoișeză de vorbele Smeului și se duce de-i dá un păhar de apă.

Mamonul il tórănă repede in gura lui cea nesdra-vėnă și indată ce l'a beut a plesnit un cerc de pe butea, in care erá strimlorat.

— Dumneđeu să te miluiescă Pădurețul, da și bine imi mai căđú pähărelul de apă ce-mi dáduși, — đise smeul, că de mult me frig in acésta văpaie de chinuri. Și fă bine de-mi mai dá un păhar, că mare milostenie o să ai inaintea lui Dumneđeu pentru acésta faptă.

Pădurețul cuprins de milă i mai dádu un păhar.

Mamonul il bea cu poftă și indată crėpă încă un cerc de pe bute.

— O Dómne da și bună mai e, — đice Smėul gă-făind. Te rog Pădurețule pe un Dumneđeu ce ai să-mi mai dai un păhar, că-i fi fost și tu vre-odată fript de sete și-i fi sciind și tu cât de nesatiósă este atunci acésta beutură, ce-a dat'o cel de sus tuturor pėcătoșilor din lume.

Pădurețul aducėndu-și aminte, că și el e singur in acele locuri și că și el póte picá vre-odată la nevoie i dá pe rėnd câte un păhar de apă și precum goliá Smėul päharele, așa pocniau de pe bute cercurile. Când a bėut päharul al 12-lea a pocnit cel de pe urmă cerc, au eșis Mamonul dintre dóge și intinđėndu-se odată cu poftă i đise Pădurețului :

— Așa Pădurețule, acuma-i bine !

Apoi deschise ușa și o luá pe picior iute ca viscolul.

Pădurețul remase cu gura căscată uimit de vederea smėului și tulburat in suflet pentru călcarea fágă-duinții sale ; căci acesta erá me rog dvóstrá Smėul ce voiá să fure pe stăpána palatului, dar Đina isbutise să-l pună in strimtórea aceea spre vecinică osėndă.

Și pe când se nēcăgiá el astfel incepe cățelul đinei a urla de resună palatul și tóte câmpurile de jalnica lui tanguire.

— Ce nevoie te mai tanguí și tu, — i đise Pădurețul lovindu-l cu piciorul.

— Ei Pădurețule, — i raspunde cățelul, — da cum nu m'oiu tanguí, că acuma écă duse Mamonul Smeilor pe Dómna nóstră.

Și nu trecú vreme ca de când stau eu aci cu dvóstrá spunėndu-ve aceste minciuni și intr'o clipă peri palatul cel de aur cu tóte bogățiile lui, câmpurile cele grigite se umplură cu scai și volbură și Pădurețul să pomeni pe un dēmb pãrlit de secetă cu traista sa lângă el.

Stătú el cât stătú in vėrful dēmbului, adăncit Dumneđeu scie in ce fel de gánduri, apoi își puse traista pe mână și suspinând odată din greu se cobori și plecá.

Dumneđeu scie cât a fi umblat el in acele mari pustietăți fără să scie pe unde trece și încătrău are să

se scie pe unde trece și încărău are să se ducă și Dumneșeu scie ce o fi pățit el in calea sa prăpăstioasă, destul că se întâlnește odată cu o muiere bătrână ca érna, slăbănogită și gârbovită de mulțimea anilor.

— Bun întâlnitul maică, — i ăice Pădureșul; — da cum și ce fel rătăcesci și dumnia ta prin aceste pustietăți.

— Apoi ia veși fétul meu, umblu și eu in treburi mele, bagsămă să nu me afle mórtea acasă.

— Despre acésta parte te-a milui Dumneșeu maică și ți-a iertă păcatele; da te-oiu rugă eu pe dumnia ta, să-mi spui, decă esti din aceste locuri, încărău să apuc cătră lumea smeilor, că nu se află suflet de om, care să me scie indreptă acolo.

Bătrâna il ispitesce mai de aproape și decă vede, că e deschis și bun la înima astfel i grăiesce :

— Indurarea lui Dumneșeu e cu tine, fétul meu, de te aduse in calea mea, că eu sânt sfânta Duminecă și cât e lumea acésta, eu singură te pot indreptă la locul ce doresci. Dar cale lungă ai să faci până acolo și in primejdii multe ai să-ți bagi capul in acest drum.

— Apoi de, maică Duminecă, voia lui Dumneșeu e mai pe sus de tóte lucrurile omenesci; și eu mi-am pus de gând să dau față cu Mamonul chiar cu prețul vieții mele, căci de ici dela inimióră me alungă un dor puternic și neimpăcat.

Sfânta Duminecă se puse atunci jos să odihnescă și următorul sfat i dete :

— Ca să poți ajunge la Mamonul Smeilor și să scapi de ghiarele lui, ai lipsă Pădureșule de calul cel cel cu 9 inimi dela Mama Pădurii. Te-i duce tu și-i intră in slujbă la dēnsa; ea ți-a da să păzesci trei țile de-a rēndul o épă, care fētă in fie-care țil și drept simbrie pentru ostenele tale să cei unul dintre cei trei mánzi; dar bagă bine de sēmă și când a fi să alegi, tu ia mánzul de a treia țil și n'avea grijă de smomelile babii.

Pădureșul i mulțumi sfintei Dumineci pentru bună-tate, i sărută mâna și o luă ér pe picior dus de dorul inimii.

S'o dus el cât s'a dus prin locuri neumbrate, prin codrii deși și prin câmpii deșerte, când ecă numa dá peste o biētă rēndunică cu aripa ruptă tăvălită in pulbere sub arșița sórelui și friptă de sete.

Pădureșului i se făcū milă de ea, o duse și o adăpă și rēndunica prindēnd putere s'a intrămat.

— Iți mulțumesc Pădureșule, pentru binele ce-mi făcuși și să ai noroc in calea, in care ai pornit. Eu ți-oiu da acésta pénă de ici de sub aripă; ține-o bine și când i cādē la nevoie scutur' o și eu indata voi veni, că cine scie la ce-ți voi pute ajutá.

Pădureșul mulțumi rēndunicii, puse péna bine și-și vėđu de cale.

A mers el éráș o bucată bună de vreme, când trecēnd prin niște locuri ripoase dá peste o biētă șopėrlă chinută cu cōdă ruptă tocmai dela rădēcină.

Pădureșul miloș din fire o luă incetișor și o bagă intr'o gaură, ér șopėrla mulțumitóre astfel i-a grăit :

— Dumneșeu să te norocescă Pădureșule și să te ferescă de pacoste in drumul ce faci. Eu ți-oiu da in sēm̃n de mulțumită un solz de după cap, tu-l pune bine și când i avé lipsă, scutură-l, că eu indata voi veni intr'ajutorul teu.

Pădureșul puse solzul bine și éráș o luă inainte.

Altă-dată, când mergea pe țermurele unui riu mare, dá peste o sciucă amărită uscată ca lespede și aproape să-și dea sufletul.

Flăcăul o duse in apă și sciuca simțind éráș umeđela începū să nóte veselă pe lângă țermure.

— Să-ți ajute Dumneșeu Pădureșule, — i ăice ea, — că me scosesi dela mórte. Eu ți-oiu da pentru acésta ia acest solz, tu-l pune bine și când i cādē la nevoie, scutură-l și eu voi veni la tine, că cine scie cum ți-oiu pute și eu ajutá.

Pădureșul puse și acest solz bine și se duse éráș cale lungă, lungă, ca decă nu-i remâne, barem să-i ajungă; și odată intră numa intr'un codru des și intunecos ca fundul iadului și des ca peria. Rătăcesce el acolo o bună bucată de vreme până dá peste o peșteră mare și gróznică cum nu mai vėđuse de când erá el. Peștera acésta erá, me rog dvóstră ingrădită cu un gard, in care erau 99 de pari innalți cu câte-un cap de om in vėrful lor și numa un singur par erá gol, care strigá većnic : cap, cap!

Aici ședea boeri dvóstră Mama Pădurii.

Pădureșul s'a cam inspăimēntat la început, dar luându-și inima in dinți, intră in peșteră și se imbiá slugă la băbarcă.

— Bine, fétul meu, — ăice Mama Pădurii, — clănțănind din dinți, te-oiu băgá, că chiar mare nevoie am de un slujitor voinic, care să păzescă o épă puravă ce am. Anul e de trei țile și decă te-i purtá bine ți-oiu da simbrie cuvenită, ér decă te-oiu prinde cu cevaș nu ți-a merge bine, pentru că eu așa-s dedată de când me sciui p'aici.

Pe când vorbiá baba astfel, parul strigá tot mai tare : cap, indreptându-se parcă spre căpățina Pădureșului.

In sfērșit făcură ómenii mei tocmēla să-i dea stăpána Pădureșului drept simbrie un mánz ce-a vré dēnsul să-și alegă, ér el in fie-care țil pe la rēsăritul sórelui să dea bătrânii épă in sēmă.

A doua țil de diminēță scóte Pădureșul épă la pășune și nu-și ia ochii de pe dēnsa cât te-ai invėrti odată, fiind că il invėțase sfânta Duminecă și bine cunoscea el măestrile Mamii.

(Incheierea va urmá.)

I. T. Mera.

Alimentele omului.

IV.

Legumele.

Decând esistă leguma pe pământ, ea totdeuna a stat in cea mai strinsă legătură cu carnea. Acest fapt practic se baséză pe experiența a omului de atâte vėcuri, carele a observat, că carnea singură e pré grea și face pe om pré lenes pentru lucru; din contra leguma fără de carne, nu nutresce de ajuns, nu dá corpului aceea robustitate și putere, care s'ar poté așteptá dela un nutriment adevėrat. Decă alăturăm pe mēsa noastră pe lângă carne și leguma, reducem cuantitatea albuminater și ușurăm mistuirea celor consumate. Pentru producerea unui sänge bun și sănėtos, carnea singură nu e corespundėtóre, căci ea conține apă mai puțină, decât sängele; legumele din contra sânt inzestrate cu mai multă apă, decât sängele și n'ar poté corespunde singure de ajuns. Albuminatele ambelor stau érá intr'o proporție reciprocă, ambele numai impreunate pot stá intr'o paralelă cu albuminatele sangelui, de aceea numai ambele impreunate dau un nutriment corespundėtor pentru compunerea completă și esactă a sangelui.

Pentru înțelegerea premise amintim, că in substanța, legumelor, apa e reprezentată cu 90% și numai din 10% constau părțile solide. Intru aceste din urmă

se înțeleg : părțile mici de ceară, glutin, celuloză, clorofil (coloro verde), zăchar, albumin și sari minerale. Boțocii și foile conțin acide organice, precum sânt acidul malatic (măr) și oxalic (de trifoiu).

Legumele cele cu gust ager conțin afară de acestea și nisece oleuri agere, precum e oleul din cępă, ridichie, chrean, patrengel. Aceste oleiuri influințază mult asupra mistuirii. Acidele organice precum și oleurile agere sânt substanțele binecuvântate pentru acei, ce au să călătorască mult pe mare, căci sânt un ce profylactic pentru acel morb, ce-l numim scorbut și se caracterizează prin pete de sânge in pielea omenască. Așșderea se pôte vindecă scorbutul prin acidele plantelor, cum e d. e. curechiul acru, prin ridichi și alte legume agere.

Legumile mai au un alt caracter insemnat, ele contribue mult la mistuirea carnei prin aceea, că țin albuminul carnei intr'o soluțiune persistent și in sânge; el prin aceea devine mai subțire.

Toți acei ômeni, cari mai cred, cumcă leguma reziste fôrte mult mistuirii, se vor convinge din cantitatea apei, ce o conțin, despre contrariul; celuloza, ce le-ar da atributul de bucate grele, se află aici in cantități pré mici, pentru a merită ôre-care considerare; unele legume, care conțin mai multă celuloza, precum sânt unele specii de curechiu, intr'adevăr, fac neplăceri mistuirii. De curechiul (vêrză) nostru murat însê să nu ss ferască nime, căci prin acidul laptic, ce-l caracterizează a devenit de tot ușor. Fără de aceea modul, după cum i-l preparază femeia română, delicateța lui prin care a ajuns el, a nu lipsi de pe mēsa românului la nici o sêrbătore séu și mai insemnată, i asigură un testimoniu destul de puternic, că el nu pôte fi nutriment neinsemnat. Greutatea, ce dóră o putem noi află in curechiu zace numai in prepararea lui prin cantități enorme de grăsimi, slănină și carne de porc.

Leguma devine binecuvântată pentru om numai pân'atunci, până când ea se mănâncă de alăturiua cu carnea, devine însê stricăciôsă pentru acela, ce e avisat numai la ea singură. Blăstēm pe acel popor, carele ne avēnd alte bucate puternice, este avisat numai la leguma, ca la o apă ceva îngroșată. Muschii dela acele popóre, cari locuesce regiunile tropice, și sânt avisate la nutrimentul vegetabil, sânt slabe, moi și fără de putere; de aceea ele fața de cei albi remân totdeauna invinse și sânt silite a se predă ori retrage; crerii lor încă nu capătă acel nutriment, carele se preține pentru desvoltarea intelectuală, ele remân de aceea totdeauna selbatice. Un atare popor însê, carele nu dispune de consciința puterii, remâne neresolut și nu-și prețuiesce independința, simțitul lui de libertate este tocit, curagiul, ce se pretinde pentru luptă i-l părăsesce și el devine infricat, tremură și se predă. Popórele slabe la corp au fost in tôte timpurile sclave, séu au scăpat din sclavie numai prin pustietăți. Pentru constatarea adevărului acestuia nu trebuie să ne ducem așa departe, e un adevăr, pe carele-l intimpinăm chiar in mijlocul nostru.

V.

P ó m e l e .

Pôte că despre nici un nutriment nu sânt opiniunile așa de divergente, că despre pôme. Intrebări despre nutritatea, mistuiveritatea, bunătatea séu stricăciunea pómelor ne vin in tôte țilele la urechi.

In genere trebuie să ne esprimăm, că introducerea diversilor pomi in grădinile nôstre e de un avantajiu insemnat pentru genul omenesc. Abstrăgēnd dela aceea, că pomii sânt pentru grădinile nôstre ornamente pré frumoșe, ce stau in rēnd cu florile, că impresiunea, ce

o face o grădină implută de varietate mare de pomi, încărcăți cu fructele lor aurie, e grandiosă și încântătoare, putem afirmă despre pôme cu tot dreptul, că ele sânt nutritóre și recoritóre.

Puterea lor nutritóre in cea mai mare parte e basată pe zăchar, carele le dă impreunat cu diversele acide organice, precum și arome, gustul cel specific al lor. Mai aflăm in pôme gumi, celuloza, schintei de albumin, partea cea mai insemnată însê o representă apă, care după cantitatea ei ocupă locul intre cartofi și legume. Aroma, ce caracterizează pe multe pôme, e reprezentată prin un fel de oleiu volatil in cõegea multor specii și se pôte consideră ca o proprietate a substanței lor.

Puterea nutritivă a pómelor nu este pré mare; totuși se află unele între ele, care se desting in privința acesta, precum sânt d. e. nucile, cari conțin oleu mult, castanele, cari se deosebesc prin cantități mari de amyl. Schițând in câteva acesta ênsușire a lor, putem afirmă, că pόμεle cu sembure petros sânt nutritóre, conțin zăchar mult și suc și satura; pόμεle acelea, la care se mănâncă semburele, precum sânt nucile și amygdalele încă nutresc, nu pot însê satură fără pericolul de a periclită stomacul. Ele însê nici nu stēmperă setea și nici nu recoresc, precum o fac merele, perele etc.

Pόμεle prospete și cõpte sânt recomandabile, pe când cele necõpte strică stomacul, i-l imflă și causază diarrhoea. Copiui, de și pot portă relativ mai multe pôme, decât cei dedați cu bucate puternice, totuși să nu mănânce pôme pré multe, ele le produc diarrhoe și alte morburi.

Pόμεle plăcute și neplăcute se pot prepară in cele mai diferite moduri binevenite pentru gustul și limba nôstră.

Despre dulceturii, compoturi, pôme preparate in abor sântem toți pré bine instruiți; ele sânt sănătoșe și nutritóre; se pot da și la ori-ce fel de morb.

In poma cõptă la sóre se acopere acrimia prin formarea de zăchar, chiar ca și in cea fêrtă prin galertă; aceea galertă se produce prin ferberia pómelor, care acopere prin calitatea ei gustul cel acru al lor. Pentru aceea pόμεle ferte cu și fără de zăchar nu sânt așa de stricăciõe, ca cele necõpte, ce atacă canalul digestiunii.

Pόμεle chiar ca și legumile țin albuminatele sângelui in soluțiune, de unde vine și puterea lor recoritóre.

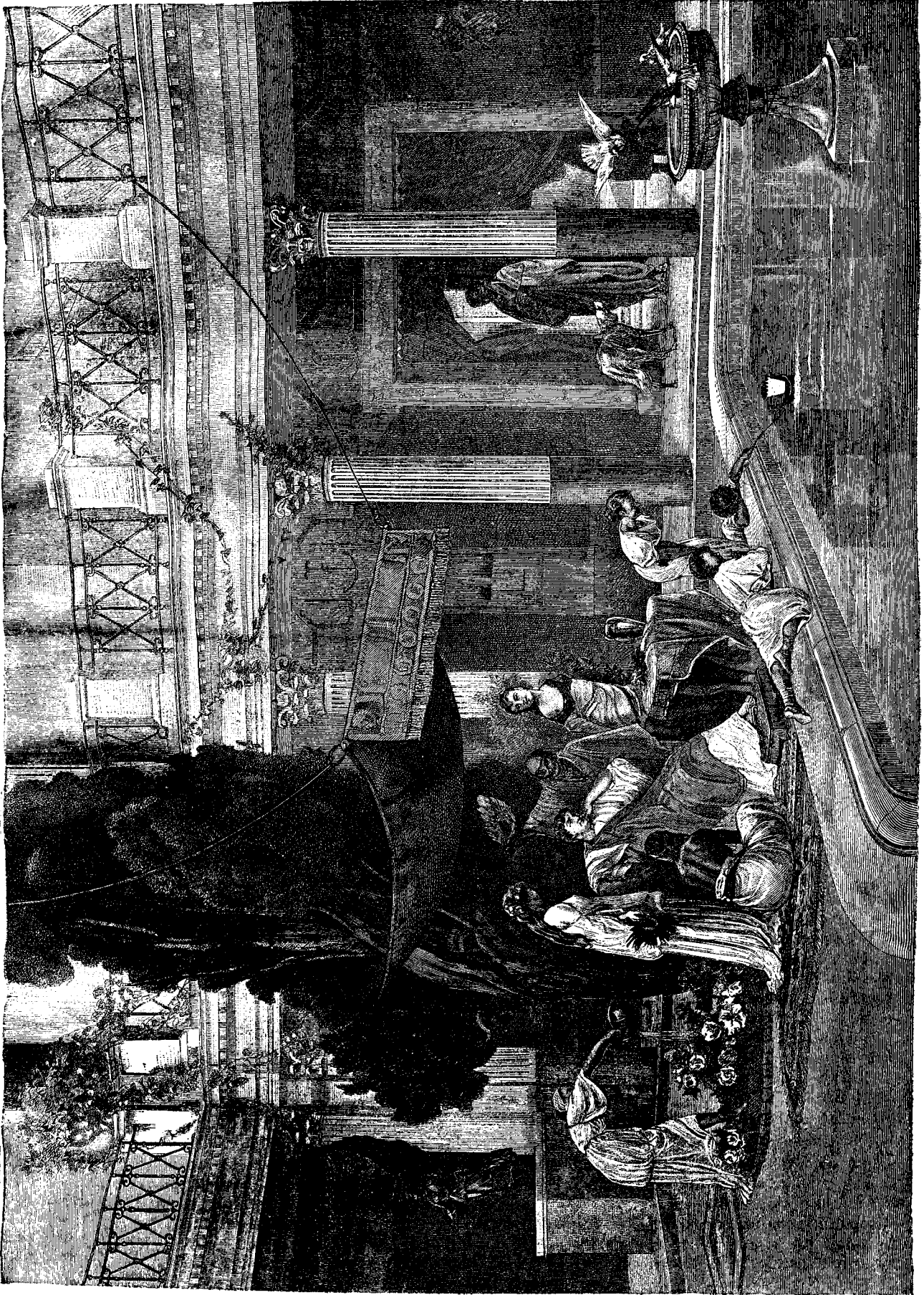
VI.

S u p p l i m e n t .

In rēndul nutrimentelor mai avem de a înșiră și pe acele substanțe, cari ér servindu-ne pentru nutrire se deosebesc prin o aroma plăcută séu alt gust picant. De acestea se țin: brēnța, untul, sarea, zăcharul, piperiul, ardeiul, chiminul, muștariul, cinamomiul, cuișórele, șafranul și vanila. Insemnătatea lor ca nutrimente se resumă in următórele:

Despre producțiunea și fabricarea brēnței scim tot, ce ne este necesariu; mai remâne să cunoșcem influința ei asupra mistuirii. Brēnța irită tôte ghindele tractului de digestiune, spre o activitate mai mare; de aceea de și brēnța in sine e grea, totuși se recomandă in mesura mai mică, totdeauna după mēsa pentru promovarea mistuirii. Brēnța contribue mai departe mijlocit prin caseinul ei discompus la străformarea amyului și zăcharului in acid laptic. Pânea așșderea se mistue mai ușor prin brēnța.

Brēnța însê fără de aceste cualități ale ei e un

Camera unei Romane.

din cele mai puternice de sine stătător, ea intocma ca și carnea, e aptă de a creă muschi și sânge și de a contribui la adevărata conștiință despre libertate în popore.

Untul, ca fie-care grăsime, de și e greu de mistuit, contribue pré mult la nutrirea corpului, în speție putem aplică untul în tôte acelea casuri, cari le-am amintit cu ocaziunea nutrirei prin grăsime. Untul, precum și alte oleuri de lemn în nutrimēt mai au caracterul acel avantajos, că ușurează strafomarea amyului în grăsime. Pânea cu unt se nimeresce deci de tot bine.

Sarea o cunoșcem deja după compoziția ei chimică ca un mijloc de conservare al carnei. Ea este o materie, ce posedă o putere foarte atractivă asupra apei și ca atare întreține difuziunea sucurilor în corpurile organice. De aici importanța ei cea mare. Mai departe amintim, că sarea promovează mistuirea corpurilor albuminoase și că grăsimile, cari fără de sare se opun agențiilor mistuitoare, prin săratură perd cualitatea acēsta daunosă.

Medicina face întrebuințare de sare, pân la o lingură, între altele în contra vērșaturii de sânge abundante; așisderea în cas, când cineva inghite lipitori.

Afară de aceea se ușiteză ca scaldă în contra mai multor morburi învechite de pele, scrofulosa, imflături de ficat, splină și a altor organe, în contra histeriei și hypochondriei.

Mesura e 1—10 chilograme pentru o scaldă. Băile de mare ără nu sânt alt-ceva, decât numai băi de apă sărată, pe lângă care mai influințeză și valurile cele puternice ale mării prin puterea lor iritătoare, precum și aerul curat și subțire de mare.

Zacharul ni este destul de cunoscut ca un nutrimēt puternic, și totuși auzim pe toți laicii esprimându-se, că zacharul strică stomacul; ceea ce nu e drept, căci el intocmai ca și sarile și acidele întefesce scurgerea sucurilor din ghindele digestiunii, prin urmare el nu e numai un nutrimēt puternic și ușor, dar e tot deodată și un remediu, carele contribue la procesul mistuirii. Mai departe câți nu sânt de aceia, cari voinde a fi mai înțelepți, decât faima lor, nu svătuesc pe mame, ca să nu deie copiilor zachar, căci li se strică dinții. Săracii de ei și de svatul lor! Că doră nu aceia, cari se ocupă mai mult cu cultura zacharului, precum sânt d. e. Negrii din coloniele americane, nu ar avé dinții cei mai curați, albi și n'ar fi și cei mai sănătoși. Chemia ne invetă, că acidul laptic, ce se formeză din zachar, e aceea ingredientă, care solveză varul fosfatic din nutrimētul nostru și ne e atâta necesariu pentru dezvoltarea dinților și ouselor noastre. Acēsta dezvoltare însă se recere cu deosebire în anii copilăriei, va să dică în acea etate, în care se consumă zacharul mai bucuos. Vedem dar că zacharul nu numai nu strică dinții, dară din contra le ajută la susținerea și dezvoltarea lor. Zacharul are influință distructoare, însă numai atunci, când remănend în gură se discompune, ca oricare altă substanță organică. Se pôte însă ivită pré ușor prin spēlatul și curățenia gurei.

Copiilor, cu dinți stricați le vine acēsta calamitate din traiul vieții necorespunđător, din mănări și beuturi pré calde séu pré reci, afară de acea zace în corpul lor dispoziția spre stricarea dinților. Cumcă consumarea de cantități pré mari de zachar nu pôte fi îndiferentă, este ca și la alt aliment, de prisos a mai amint.

Durerea de dinți, care se ascrie sdobirii zacharului, se pôte atribui și altui nutrimēt solid; se pôte însă ără evită pré ușor.

Influința zacharului deci este pentru copii din mai multe puncte de vedere binefăcătoare și mai curend ăcem: dați copiilor zachar, însă nu le dați pré mult; curățiți-le după fie-care consumare gura; feriți-ve de zacharuri colorite — și veți avé copii sănătoși și cu dinții cei mai frumoși.

Pe tôte celelalte aromatice și substanțe picante nu le putem numi cu nici un drept alimente, de ore-ce ele nu sânt surogate ale corpului nostru. Ele sânt numai substanțe iritătoare, cari contribue în grad mare la mistuire, care însă pot strică cât de mult. Puterea lor zace ără numai în nesce oleuri volatile, de un miros ager și gust plăcut. Oleurile acestea încalđesc corpul întreg, i produc congestiuni la cap, bătaie forțată de inimă și accelerarea pulsului. Mai departe sânt în stare să iriteze stomacul și ceriul gurei și se deie feței coloro roșie intensivă. Iritațiunile acestea din urmă produc o secrețiune abundantă în respectivele organe promovând prin acēsta mistuirea.

Muștariul egal cafelei, care răpesc somnul și întefesce puterea cuetării. Aplicarea lor se recere numai în casuri de acelea, unde puterea și energia stomacală e decăduță seu când stomacul suferă de un balast pré mare de materii grele de mistuit d. e. grăsimi. Să ne ferim însă cât se pôte de consumul lor ca nu prin usul des tocindu-ni-se stomacul să nu mai putem mistui fără de ele; așisderea pré ușor ne pot căde spre mai mare greutate, decum chiar bucatele cele grele, prin inflamația peilor.

Un scop principal al lor este ameliorarea gustului bucatelor seci. Analog acestora putem privi pe tôte acele substanțe aromatice, cari se nasc în urma frigerei carnei, precum și prin cōcerea pânei.

Ca medicamente se recomandă aici numai muștariul, carele în formă de aluat cald se aplică în contra neuralgii lor (dureri de nervi), sgărți, paralyse, la apoplexia, afecțiuni reumatice și de podagră. Timpul cât se remănă aplicația, e până se roșesce pelea séu până la efeptuirea unei besice.

Dr. Ioan Moga.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindicate. —

(Urmare.)

31) *Leșinare*. Acest cuvēt însămnă: deliquium, animi defectio lat., évanouissement, défaillance fr., Ohnmacht germ.

Di Cihac: Dict. etym daco-romane, éléments slaves etc. pag. 669 derivéză acest cuvēt dela neogr. *λιγωρομαι* și *λιγωμα*. Dar acēsta etimologie a dlui Cihac este absolut fără putință, pentru că nu o concede materialul (forma) cuvētului, de orece silaba „γω“ grecă, nu se strămută în „și“, și astmod acēsta etimologie este numai o volnicie fără nici un temei limbistic.

Leșinarea, este un mare grad de slăbiciune intrat prin răpedea perdere a conștiinței de sine prin încetarea respirațiunii și circulațiunii sângelui; va să dică este o slăbiciune răpede intrată în trupul, adecă în sistema nervală a omului. Acēsta slăbiciune se caracterizează mai bine prin cuvētul „laxare“ lat., dela „laxus“ discordat, *rêlâché* fr., *abgespannt, schlaff* germ. Cuvētul frances, *lâche* „schlaff, locker, matt“ germ., încă este format din „laxus“ latinesc. Din „laxare“ séu „laxinare“ a unei forme de limba romană rustică, a trebuit să se formeze „leșinare“. Dar cumcă din „laxus“ și „laxare“ s'a format cuvētul românesc, adeveresce și Burguy: *Glossaire de la langue d'oïl*, Berlin 1826 p

219 unde se află „las“ și „lasse“, dar și „alasser“ pentru : tomber de lassitude, tomber en defaillance fr., va să dică chiar : a căde în leșinare. In Biundi : Dizionario siciliano-italiano, Palermo 1857 pag. 203 aflăm „lisciu“ pentru : morbido ital., adecă : betegu, morbos. In Biondelli : Dialetti gallo-italici, Milano 1853 pag. 570 stă „liisă“ pentru : caduta, precum se numesce și morbul epileptic. In Monti : Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 128 aflăm „lisich“ pentru : anelito, respiro penoso, adecă pentru : resuflare grea, in-necată.

Deci se adevărește, cumcă și acest cuvânt este ur-
dit din limba romană rustică.

32) *Sterpu, stirie*. Cuvântul „sterp“ in graiul bă-
nățenesc nu se răspunde nici odată „stearp“, precum
nu se răspund nici alte cuvinte de asemenea tip, apoi
decă sîntem bine informați nici in graiul moldovenesc
nu are loc o astfel de răspundere. A răspunde „stearp“
in loc de „sterp“ se întrebuintează nu numai pentru
mieri, ci și pentu animale feminine, și însemnă : in-
fecundus, infructuosus, sterilis lat., infecond, infertile,
sterile fr., unfruchtbar germ. Cuvântul „stirie“ are tot
acelaș înțeles.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves
etc. pag. 702 deduce cuvântul „sterp“ și stirie“ din
limba neogrecască, dela *στέρφα, στέρφα, στέρφα*, cari
însemnă : muiere sterilă. Dlui combină și pe albanesul
„sterpë“ care însemnă : muiere și animală stérpă ; „sterp-
poig“ in limba albanesă însemnă și „a desecă“, „aus-
trocken“ germănesce. Apoi tot in limba albanesă
„sskjerra“ și „sstjerra“ însemnă : mei (agnelli), érá
„setërp“ și „setërrum“ însemnă guinınca. In limba
croat. și serb. „stirkinja“ însemnă : muiere sterilă, érá
in limba neoslovenică „sterpel“ se înțelege numai
de oi.

Miklosich : Albanesische Forschungen Wien 1870—
1871 fasc. II pag. 63 deduce cuvântul albanes dela la-
tinescul „sterilis“, érá Cihac susține cumcă cuvântul al-
banes e imprumutat din limba neo-grecască.

Noi susținem cumcă cuvântul este de origină din
limba romană rustică, și cumcă din limba romănescă a
intrat in limba neogrecască și in limba albanesă. Acésta
pentru cuvânt, fiind că in Biundi : Dizionario siciliano-
ital. Palermo 1857 pag. 461 aflăm „strippa“ pentru : le
femine delle bestie che non restano pregne alla monta ;
detto anche di dona che a varcata l'età prolifica. Va
să dică „strippa“ in dialectul sicilian însemnă : muiere
și animală sterilă. Din „strippa“ dialectul sicilian are
format și verbul „strippari“ precum și substantivul
„strippami“ (sterpimi, nume colectiv). Din „strippa“ si-
cilian prin metatesă, adecă prin strămutarea și punerea
lui „i“ între „t“ și „r“ s'a făcut „stirp“ și apoi prin
convertarea lui „i“ in „e“ „sterp“. Tot in Biundi : Di-
zionario siciliano, pag. 454 aflăm și verbul „stirpari“
cu splicațiunea de : „il mancar del latte alle vacche,
capre etc.“ in italiennesce, va să dică : chiar cu înțeles-
ul cuvântului romănesc. In Biondelli : Dialetti gallo-
italici, Milano 1853 pag. 83 stă „sterpeda“ pentru :
gnella che non a ancora partorito (mêla, care încă nu
a fêtat). In Rosa : Dialetti e costumi di Bergamo e di
Brescia, Bergamo 1857 pag. 69 aflăm „sterpa“ pentru :
agnello d'un anno. In Monti : Vocabolario dei dialetti
di Comò, Milano 1845 pag. 301 stă „sterl“ pentru : al-
lievo bovino ital., va să dică : pentru junc și junincă.
Apoi tot in Monti : locul citat aflăm „sterla“ pentru :
sterile ital. Mai departe tot in Monti : Vocabolario della
Gallia cisalpina e celtico, Milano 1856 pag. 110 aflăm
„sterla“ pentru : vacă stérpă.

E bățătoriu la ochi cumcă in dialectele Italice su-
periore, aflăm chiar semnificațiunea cuvântului albanes
de : melu (agnello) și de : junincă (giovenca). Drept a-

ceste nu incapa indoielă cumcă cuvântul „sterp“ trebur
să fie lațit in tôte dialectele Italice, dar autorul acestui
tractat nu are a mână dicționarie din tôte dialectele,
și și acele pe cari le poșede, nu sînt complete, precum
precunósce și Biondelli și precum este de comun cu-
noscut. Cuvântul „sterp“ s'a putut formá și din „ster-
la“ forma dialectelor din Italia superiôră, prin strămu-
tarea lui „l“ in „p“ făcendu-se din „sterla“ astmod
„sterpa“. Cuvântul „stirie“ pentru „sterp“ se apłecă nu-
mai la animale d. e. stiria vacilor, și este evident for-
mat din „sterilis“ latinesc.

33) *Stirbi, scirbi*. In graiul bănățenesc se raspunde
numai „scirbi“ precum se raspunde și : a sci, scița,
pesce, scéva, sciubeiu, sciru, sciucă, tu cresci, tu inflo-
resci etc., in loc de : a sti, stița, pește, stévă (stevie),
stiubeiu, stiru, stiuca, tu cresti, tu infloresti. In „scirbi“
bănățenesc, precum și in celelalte cuvinte cu „sce“,
„ci“ aci enumerate, se raspunde „s“ curat nu strămu-
tat in „ș“. După cum sîntem informați și in graiul
moldovenesc este in vigóre roștința bănățenescă. Din
asemenare cu limba latină și cu limbele romane, ne
incredințăm, cumcă roștința cea adevărată este aceea a
graiului bănățenesc și moldovenesc. Rostirea cu „st“ in
loc de „sc“ se vede a fi spurie, neesacta, macar că și
acésta se află in dialectele Italice și in latinitatea evu-
lui de mijloc. Acest fenomen apoi, de a raspunde pe
„sce“, „sci“ și ca „ste“, „sti“ in dialectele Italice,
chiar ca in limba daco-română, forméază unul dintre
cele mai puternice documente despre originile nòstre
italice.

Drept aceste etimologia cuvântului trebur căutată
de după amëndoué formele, adecă : precum după for-
ma „scirbi“, așa și după forma „stirbi“. Dar spre a
află etimologia cuvântului acestuia, trebur mai înainte
de tôte să staverim semnificațiunea cea adevărată a
cuvântului. Cuvântul „scirbi“ in înțeles primar (nu se-
cundar, figurat, metaforic) se apłecă numai și numai la
gura séu ascuțitul unui obiect, instrument séu persónă ;
éstmod se dice : „om scirb“, despre acela cărui s'ar
scos din cununa dinților unul séu doi dinți, érá despre
acela cărui lipsesc toți dinții de dinainte nu se dice ca
este scirb, acela este fără de dinți. Tot așa se dice
despre o ólá că este scirbă, decă dela gura ei este un
dărăb (darap) spart ; érá decă la pântecelile ólei este un
dărăb spart, făcendu-se o găură, despre acea găură nu
se dice că este scirbitura. Despre un cuțit, (sabie, se-
cure), care are in ascuțit o vătēmătură, asemenea se
dice că este „scirb“. Din acesta semnificațiune a cu-
vântului, se vede apriat cumcă cuvântul „scirb“ séu
„stirb“ nu are nimic comun cu cuvântul „hârb“ pre-
cum voiesce dl Miklosich. Așá dară cuvântul „scirb“
ori „stirb“ însemnă in înțeles primar : a) edentulus lat.,
brèche-dent fr., zahnluckig germ., b) margine, acie ef-
fractus lat., bord-taillant-ébrechées fr., rand-schneide-
brüchig oder schartig germ.

Dl Miklosich : Lexicon paleoslovenico-graeco-lati-
num, Vindobonae 1862—65 pag. 1136 vorbesce despre
„strübù“ mancus lat., și „strübina“ fragmentum, lacu-
na latinesc. combinând și pe neosl. skrba“ Scharte
germ., „skrbec“ edentulus lat., pe bulg. „scrb“ care
stă pentru „krezub“ (zahnluckig germ.), pe boem. „stër-
bina“, pe polac. szczerbina“ : zahnluckig, schartig germ.,
combinând in urmă și pe germănescul vechiu și mediu
„scirbi“ și „schirbi“, cari ambe au semnificațiunea de
„hârb“, „Scherbe“ germănesce, dar de „scirb“ séu
„stirb“ al romănesc : cumcă ar proveni din elemente
slave, nu vorbesce dl Miklosich nimic. Tot dl Miklo-
sich : Beiträge zur Lautlehre der rumunischen Dialecte,
Wien 1882 consonantismus I pag. 27 apoi consonantis-
mus II pag. 94 deduce in combinațiune cuvântul nostru
tesson fr., și producënd érá cuvîn-

tele slave mai sus citate, ȳice că cuvântul nostru ar fi de origină slavă. Noi am arătat mai sus : cumcă intre cuvântul romnesc „stirb“ su „scirb“ i intre „hârb“ nu esista nici o legătură logică, prin urmare aceste cuvinte nu au nimic comun intre sine.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 393 urmnd lui Miklosich asemenea derivz cuvântul romnesc din elemente slave, apoi adaugând in urmă spune, cumcă dl Miklosich ar derivă cuvântul „stirb“ din elementele germne „scirbi“ i „scirpi“ mai sus atinse, ceea ce noi nu am putut află in Miklosich, de rece acesta din precauiune in lesiconul seu numai combinz aci numitele cuvinte germne, dar nu spune apriat cumcă limbele slave au imprumutat din cea germn, su din contra.

Judecnd de după elementele limbistice pna aci imprtite, trebuie să precunscem, cumcă cuvântul romnesc „stirb“ su „scirb“ nu se pte derivă din elemente slave, pentru că tte cuvintele idiomelor slave se veda fi o contradiciune din „kre-zub“ i „skre-zub“ : edentulus lat., dar i afară de acsta impregiurre, se vede că forma, adecă materialul cuvântului sta mare parte contra etimologiei slave. Cuvântul romnesc „stirbi“ su „scirbi“ este in limbă-ne definitiv staverit i nu variza in forma vocalismului i consonantismului ca in limbele slave, apoi chiar fiind că cuvântul romnesc vine inainte in ambele aceste forme, adecă sună „stirbi“ i „scirbi“ trebuie să-l derivăm dela latinescul „escerpere“ care in latinitatea evului de mijloc după Diefenbach : Glossarium latino-germanicum mediae et infimae aetatis, Francofurti a/M. 1857 pag. 214 insmn : pflcken, aufnehmen, auszipfen, ausreissen, ausrupfen germ. Tot după Diefenbach : Novum glossarium latino-germanicum mediae et infimae aetatis, Francofurti a/M. 1867 pag. 159 insmn „excerpere“ latinesc, „ausziehen“ germănesce. Cu „excerpere“ latinesc sta in strnsa legătură „scerpere“ ital., care insmn : reissen, zerreißen, abreißen, brechen, zerbrechen germ. Dar „excerpere“ lat. i „scerpere“ italianesc după Du Cange : Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 t. 6 pag. 371 se intregesc prin „sterpare“ care stă pentru „extirpare“ latinesc. Tot după Du Cange : Glossarium, tom. 6 pag. 376 i 377 stă „stirpare“ i „stirpere“ pentru „extirpare“. In Diefenbach : Glossarium latino-germanicum mediae et infimae aetatis, Francofurti a/M. 1857 pag. 553 are „stirpere“ inelesul de : ausziehen, auswurzeln germ., unde pag. 554 se află i forma „stirpitus“ (stirpetus), care produce de după formă i concept chiar pe „stirbit“ al nostru. In Burguy : Glossaire de la langue d'oil, Berlin 1856 pag. 152 sta „estrepere“ (arracher, détruire) pentru „extirpare“ latinesc. In Diez : Etym. Wrterbuch der romanischen Sprachen, Bonn 1853 pag. 440 sta „strappare“ : ausreissen germ., adus in combinaiune cu „estrapere“ vechiu frances.

Deci este chiar, cumcă din „excerpere“ su „scerpere“ cari vicariza i are asemenea ineles cu „extirpare“ su „stirpere“, trecnd prin forma „scerpere“ i „stirpere“, cu stramutarea lui „p“ in „b“ s'a format „stirbi“ i „scirbi“ al limbei romnesce, despre ce mărturisesc i ambele aceste forme, cu asemenea ineles logic. Adeverat, cumcă dela „extirpare“ avem pe „stirpi“ romnesc, dar acsta nu impedea, cumcă din una i aceeai rădăcina, sub ori-care form varie, să se urdsca două cuvinte in una i aceeai limba, precum am arătat mai inainte in acest tractat cu privina la : cioc, ciocni, ciocăni ; poc, poci, pocni. Să nu ne mirăm cumcă cuvântul „stirb“ i „scirb“ se atinge in form i concept cu mai sus amintitele cuvinte ale idiomelor slave, pentru că acsta impregiurre nu este de ajuns a derivă cuvântul romnesc din elemente slave, de

rece in cuvântul „streșina“ ce urmza, vom vede un fenomen ne mai pomenit in limbistica : pentru cuvnt că „streșina“ se află nu mai in tte idiomele slave, ei i in limba neogrecsc, albanesă, turcsc i ungursc, i cuvântul nostru totui e urdt din limba romană rustică, i de proveniena din Italia.

34) *Strein.* Acest cuvnt formza un fenomen ne mai pomenit in limbistica daco-romană, pentru că se află in tte limbele slave, pna i in limba neogrecsc, turcsc i ungursc, i totui e de origina din limba romană rustică. Etimologia acestui cuvnt ne pte servi de indreptariu, cum trebuie să intimpinm i se judecăm origina cuvintelor, pe cari le are limba romană comun (la prer) cu limbele slave.

Cuvântul „streșină“ (cu tonul pe prima silaba), precum se rostesc in graiul bntenesc, nu pte fi respuns i „streșina“, căci acsta rostia este contra dinamicii limbei romnesce. Forma de „strașina“ cu „a“ chiar in prima silaba, încă nu se află in graiul bntenesc, i este cu totul condamnvera. Cuvântul „streșina“ insmn : a) in ineles primar numai „stillicidium“, care sună i „stiricidium“ ltinesce, gouthiere fr., Dachtraufe germ., apoi b) in ineles derivat, figurat : protectum, subgrundium lat., avant-toit fr., Vordach germ.

Dl Miklosich : Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—65 pag. 897 deduce cuvântul romnesc dela paleoslovenicul „strha“ (i „ostrha“), care insmn acoperemânt (de casa) : tectum lat., ra după un codice manuscript din al XIV i XV seculu numit „Ephraem Syrus“ păstrat in biblioteca din Petru-pole, după mărturisirea lui Vostokov ar insmna acest cuvnt in limba paleoslovenic i „suggrunda“ lat., adecă : streșină, aceea ce încă nu este lucru definitiv defipt, de rece nu tte cuvintele idiomelor slave din manuscriptele seclilor mai trii, se pt socoti de cuvinte vechi slovenesci ; dl Miklosich aduce in combinaiune i pe neosl. „streha“ tectum lat., toit fr., cu pe „stresina“ toiture fr., Bedachung germ., aderea i pe bulg. srb. „streha“ pars tecti prominens lat., Dachvorsprung germ., impreună cu pe magiarul „eszterha“, alb. „strha“ i neogr. *striaza*.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 373 urmnd lui Miklosich derivza i el cuvântul romnesc din elemente slave, combinnd mai de parte i pe rus. „strha“, pol. „strzecha“ i „streacha“, boem. „sticha“, cari tte insmna „tectum“ lat., toit fr., Dach germ. ; boem. „stresni“ insmna : de acoperemânt, i „strsice“ are semnificațiunea de : paraploie, parapluie fr., Regenschirm germ. ; turc. „istriha“ i „istirha“ nca insmna : avant-toit fr., Vordach germ. — Schubarth : Literr. Centralbl. 1870 pag. 1336 apoi Kuhn : Zeitsch. XX pag. 224 crede cumcă „streșina“ romnesc este un cuvnt de origină romană asemenea lui „stillicidium“ i „stiricidium“ lat., dar influenat prin „strha“ paleoslovenic. Dicionariul Academiei romne de Massim i Laurian, Bucuresci 1871 pune acest cuvnt intre cuvintele străine din glosariu.

Noi am aflat in Monti : Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 301 „stelegina“ pentru : gron-dana (streșina) ital., format precum ȳice nsui Monti din „stillicidium“ (stiricidium) latinesc. Din „stelegina“ s'a format evident „streșina“ nstra prin elidarea lui „e“ din prima silabă i prin strămutarea lui „l“ in „r“, apoi prin prefacerea lui „gi“ in „i“. Despre trecerea lui „ci“ in „i“ am arătat mai inainte sub cuvântul „cius“ (numărul 17) documentând contra părerii dlui Miklosich, ra despre trecerea lui „gi“ trebuie să sustinem tot acsta lege, care se pte justifica i din dialectele limbelor romane dela apus ; in urmă e de insmnat : cumcă acest „gi“ in „stelegina“ este format

din „ci“ latinesc. Acest miraculos fenomen limbistic se mai întărește și prin acea impregiurare, cumcă tot in Monti: opul citat pag. 309 aflăm și „strescel“ (resp. streșiel) pentru: gronde pioventi dei tetti ital., pe care-l derivază Monti din „stiricidium“ latinesc. In „strescel“ se vede apriat strămutarea lui „l“ in „r“ și a lui „ci“ in „și“ din „stillicidium“, care se află scris și „stillicidium“. In Carisch: Wörterbuch der rhäto-romanischen Sprache, Chur 1848 pag. 155 sub „stella“ (gronda) aflăm: „standschant“, „standsche“ și „stalischent“ pentru „streșina“. In Morri: Vocabolario romagnolo-ital. Faenza 1840 pag. 759 așidere aflăm „strescia“ (resp. streșia) cu înțelesul de „troscia“ și „stroscia“ ital., despre care urmază deloc. Diez: Etym. Wörterbuch der romanischen Sprachen Bonn 1853 pag. 443 ne spune: cumcă „troscia“ ital., însemnă „vălău“ format prin scurgerea apei, care cuvânt vine înainte și cu „s“ prepus (protetic) și sună „stroscio“, însemnând: murmurătură de apă curgătoare, apoi verbul „strosciare“ ital. însemnă: a se curge apa. Drept aceste și din „stroscio“ (resp. stroșio) și „strosciare“ ital., încă s'a putut formă prin final „—ina“, „streșina“ noastră românescă. Din „stiricidium“ latinesc trebuie să fie esistat in limba rustico-latina forma „stiricina“ cu finalul „—ina“, despre care mărturisesc după Monti dialectele din pregiurul lui Como. Se vede cumcă germanii loiali Kuhn și Schuhardt au avut dreptate, precum mai sus vedurăm, când au indigat: cumcă cuvântul românesc „streșina“ este format din „stillicidium“, „stiricidium“ latinesc, numai cât dlor nu s'au putut plică finalul „—ina“, din care causă au presupus influința slovenescă. Strêhu slovenesc însemnă „astruc“, „astrucament“ și se imbină in partea materială, dar și logica cu acest cuvânt al nostru dar nu cu „streșina“.

— Ecă deci documentat, cumcă cuvântul „streșina“ este urdit din limba romană rustică a Italiei. Asemănarea cu limba paleoslovenica, este numai o dinamică omogenă desvoltare in ambele limbi, fără influințare din partea uneia asupra alteia. Deci trebuie să ne luăm de indreptariu acest străordinariu fenomen limbistic, intru precaută de judecare a etimologiilor de origină slovenescă.

(Va urmă.)

Simeon Manguica.

Cânteece poporale.

— Din Ardeal. —

I.

Mândra mea flóre gheorghină,
Te-aș săpă din rădăcină
Și te-aș altoi 'n grădină.
Totă ora te-aș udă,
Ș-aș dormi la umbra ta.

II.

Mândră mândruléna mea,
Me uitai din dél la voi,
Vedui casa grajd de boi
Și tinda ocol de oi,
Er prin curte tot cucute,
Tu diceai că-s vite multe.

III.

Hai mândrută 'n sus la vie,
e gutie,

Să ne iubim ca dintăie,
Să tăiem un măr in două
Să legăm dragoste nouă.

IV.

Frunză verde lemn crescut,
Măicuța, când m'a făcut
Dómne bine i-a părut.
Maica de părere bună,
M'a scaldat in mărăgună.
Légănul de măgheran,
Să me légan de măgan
Dacă nu m'am legănat,
Maica réu m'a blăstemat;
Să n'am Pașci, să n'am Rusale
Să le ajung mergând pe cale;
Să n'am Pașci, să n'am Crăciun
Să le ajung mergând pe drum.

V.

Póte fi mândra frumó să,
Podu-i țese, podu-i cósă.
Șirele de peste cot,
Scobóră grăul din pod;
Șirele de peste mână,
Iș cusute pe faină
Și 'mpenate pe slănină.

VI.

Me dusei la mânăstire,
Șeđui patru-deci de zile,
Pusei mâna pe Psaltire,
Cu ochii pe la copile;
Cu féta cătră icóne,
Cu ochii pe la cocóne.
Imi dizei acum in mine:
De mi-oiu trage séma bine
Mânăstirea nu-i de mine,
Pe drumul ce-am apucat,
M'oiu tređi odată 'n iad.
Nu-s pentru călugărie,
Ba đeu nici pentru popie.

VII.

Frunză verde ș'o nuea,
Tu muiere draga mea!
Cănepă ț-am séménat,
Bólă 'n óse ț-am băgat.
— Měi bărbate, dragul meu!
De-ai fi cu inima bună,
Ț-ai luá cósă 'ntr'o mână,
Și te-ai duce 'n lunc' afară,
La cănepa cea de véra
Ș-ai tăfă-o până 'n séra.
Ai legá-o mănúșele,
Cu ață și au nuele,
Ș-ai pune 'n pod la cămară,
Să se usce până 'n sérá.

Cronică bucureșcă.

— 6/18 iunie.

Târgul Moșilor.

Cum nenorocirile se țin lanț, așa și sărbătorile. „Furnica” nu-și încheiase încă șirul petrecerilor și „Moșii” își începuseră șirul țărilor de târg.

Târgul său bălciul Moșilor se deschide totdeauna după ziua Înălțării Domnului și se încheie cu sărbătorile Rusaliilor. El are loc pe câmpul cu același nume, a cărui formă trapezică are drept bază șoseua Mihaiu-Bravul, ce trece pe la capătul căii Moșilor, numită popular și Podul Târgului d'afară, ăr drept laturi mărginașe șoselele Pantelimon și Colentina cari-l îngrădesc la dreapta și la stânga; partea de resărit e închisă de vasta grădină Heliade și de un șir de alte proprietăți ce se întinde dela o șosea la cealaltă.

Duminecă (29 maiu) de și eră a treia serbare a „Furnicai” am preferat, ca cei mai mulți, târgul Moșilor grădinei Cișmegiului. Mulțămînd văjoiului de ploie înfricoșat care după amieză mai potolise caldura și praful, me îndreptai cătră piața Sf. George. Aci me răpedii spre una din cele opt hudubaie ale companiei englezesci: The Bucarest-Tramway's, gata să plece, isbutind cu multă greutate să găsească un colțșor de loc în întreit numărul reglementar de tot soiul de bimate de care toate erau încărcate de sus până jos.

Abia m'aședai și pîșui! fluierul conductorului. Imensele vagoane se puseră în mișcare apăsându-se în totă greutatea lor pe țepenele rôte cari uruiau îngrozitor. Și, aci mergînd în totă răpediciunea celor două sdravene glôbe cari se potolise întîndînd; aci oprind ca să se descurce drumul de care, căruțe și toate speciemenele de echipagii cu rôte îngrămădite unele într'altele; aci asceptând mai multe minute la liniile de intersecție vagoanele cari se întorceau mai mult deșerte, ajunserăm în sfîrșit la „capul podului”. Lasă că pe tot parcursul copîii, ômenii, tot norodul care se întorcea pe blagoslovitele picîore, multe cletinându-se de pră multă îngrămădire a sîngelui... domnului, ne asurđise cu gâlăgia a tot felul de unelte uruitoare; aci însă a trebuit să ne astupăm un moment urechile mai 'nainte d'a ne putea deprinde cu sgomotôsa privelisce care ni se desfășură ochilor.

În fața noastră, spre dreapta, se întindea șoseua Pantelimonului, artera principală a târgului. De ambele-laturi trăsurile se înșirau în lanț colosal cu felurile inele rotitoare, înaintînd ori înturnându-se. Pe de 'nainte baracelor cu toate cele lucruri ce se găsesc „prin larga lume” și pe de mijlocul șoselei, prin spațiul lăsat liber între cele două șiruri de trăsuri, pe unde se aflau postați din distanță 'n distanță ômenii ordinei, o mulțime de cea mai impestrițată impestrițatură se 'ndesau, se 'nghesuiau, furnica în sus în jos, în toate laturile, lovindu-se 'n cote, dându-și la ghionturi, călcându-se peste picîore, isbindu-se 'n capete. De aci larmă, strigăte și țipete unite cu uruiturile sbarnăiturile, șuieratul și văjăitul tobelor și musicelor, fluierelor și scărțăitorilor, cari frământau aerul cu concertul lor asurđitor. Și pe d'asupra acestui tablou amețitor plutiau, prin puterea hydrogenului, mii de balône de cauciuc producînd un efect pitoresc prin amestecul culorilor în cari erau zugravite cămeșile lor cele străvechii; pe ele se deosebiau chipurile MM. LL. decă vom crede inscrip-

ționi din giur: Trăiescă Regele și Regina României, și tot felul de alte inscripțiuni dinastice și patriotice.

Dar să observăm bălciul mai cu de amăruntul. Trecînd peste șatrele cu turte dulci, cu jucării de tot felul; cu brățari și colane de sirmă, de mărgele ori de sticlă, în toate fețele și pentru toate vîrștele; cu panere și coșulețe de măsă, de mână ori de lucru; cu sticlării, fie dela fabrica națională jidanescă dela Azuga, fie d'aiurea, și cu porțelane, ecă aci o vastă șandrama pe al cărei frontispiciu se citește în mare: Marele Muzeu istoric; o orgă năsdraună vîrsă din pantecele-i de metal o serie de arii sgomotôse, ăr mai multe făpturi mecanice de cêră, între cari o babă bătînd din țimbale, învîrtesc danțuri furioșe.

Colo o baracă ale cărei pânze cu nesce purici colosali, ne-ărătă c'aci e un teatru de purici. D'asupra intrării, pe un fel de schelă, un individ spoit oribil pe obraz, băgat într'un fel de sac pe care se zugrăvise tot felul de aceste insecte ce trăiesc pe socotela sîngelui nostru, cu o scufă ascuțită pe cap, își amflă bucle suflînd într'o trimbiță al cărei sunet spart avea menirea să facă pe trecători a-și îndreptă capul spre el.

În față, alta de comedianți. Două maimuțe se încurcă pe trapezele dinaintea baracei, ăr o poiață se întrece cu ele în scâlămbături, invitând lumea să între înăuntru că acolo va vedea ce-va mai mult și mai frumos.

Alături o esoposițiune de dobitoce sêlbatece es e obiectul gurilor-cască, atrași de țipetele papagalilor cari se sbeguesc la sunetele unui flașnet răgușit și de țipetele pânze pe cari se vîd zugrăvite feluri și figuri de făpturi dobitocești cari n'au existat de sigur nicînd și mai în imaginația bogată a necunoscutului zăpăcit.

Și, ca urmare acesteia, mai departe, în fața unei coșarcă umbrită de rogojini căptușită cu verdețuri pe un coperiș de pânză spriginit de stêlpi numeroși înbrăcați cu trestie și papură seu rogoz, o bonă colosițiune de tot soiul de bêturi se inghesuiesc în grupuri meselor pline de halbe cu bere de Opler; ăr în tot într'un colț, musica dorobanților desfîtează așel și așel căroră bêtura le desfîtează pântecul.

Dar să nu ne oprim aci ademeniți de recôrea bêturilor, și cu totă caldura celor 30 de gradă să 'naintăm!

Din ambele laturi ale șoselei se 'ntînd numeroșe artere; cele din stînga sînt și cele mai lungi și cele mai multe. Dar ecă aci în dreapta o aleie de țure și coporție, sape și casmale, tot felul de unelte de lucru; munca de toate țilele; alături, antiesă superba, cruci și crucioie de piêtră și de lemn, de toate formele și mărimile, zugravite 'n toate boielile: odihna vecnică, țure coșuri, țirne, mături, toate produsele naționale de industrie casnică.

Peste drum, olăriele: cane și ureciore glôbe de ceramice, talere și strachini, pușculițe și fluierase, toate se pôte alcătui din pămînt și arde în foc. Mai departe, în colț la respăntie, vr'o cinci corturi de călușei țure desfîțarea copiilor mici și mari cari se țin țapenți și mândri, de par' că nici cu strămurare nu le poți ajunge la nas, pe caii, leii și cocorii de lemn, ca pe pesci Duchi-pali, învîrtindu-se, pentru un gologan de țure la sunetele ascuțite ale clarinetului și bătăile monotone ale darabanei, până amețesc.

D'aci încolo șatră de șatră, umbrar de umbrar, numai cărciumi improvizate în clipă: un butoiu de țuică și unul de vin ori de pelin, ascunse de vederea sôrelui sub un maldăr de frunțet, în fund și un grătar în față pe care se frig câteva duzini de mitnei: ecă totă marfa. Și-aci, tîrnă, Neago! Vlăsceanul închină cu Ardeleanul; Olteanul precupeț bea cu Mitocanul spirean. Cobza insoțesc cu isonu-i monoton scripea lăutarului

din Lupesca. Și pentru că me aflam aprópe de maida-nul unde sânt tábărite carele cu doniți și ciubere, tróce și corate, lavițe și tróne, bóte și fedeleșe precum și tóte produsele lemnăriei, écă 'n cea șatră câți-va rudari, cari și-au desfăcut marfa cu preț, bând desfătați de „cântecele nemțesci” ale unei *harpiste dela Miramare*, vorba poetului, care-și tărește instrumentul prin noroiu ca să nu móră de fóme; ér mai dincolo câți-va ungureni ascultă „cântecele talienesci” ale unui flașnetar némț. Numai Sêrbii și Bulgarii își păstréză originalitatea lor: zarzavatul ne-avênd trecere la Moși, bea și ei jucând de doi, după cum le cântă cimpoiul și tambura.

Fiind în fața grădinei Heliade, după ce răsbătusem tot băleciul, intrai. La pórtă un cort d'asupra căruia un om zugrăvit în haine-albastre și cu o barbă până la glesne, stă drept ca luminarea. Mai departe bragă și limonadă rece, floricele calde, rahat bun, jocuri de belciuge, călușari și călușei; ér trecênd peste ruinele caselor marelui Heliade, écă-ne 'n grădina propriu đisă.

Ací chef și ziafet, chioțe și cântece; mititeii sfiirite pe grătar, vinul și pelinul curg șiróie din óle noi pe gútlejuri vechi. Sub fie-care pom, o mésză 'ntinsă la care poporul suveran se ospetéză în tótă voioșia. Burghesimea, cu socotélă la petrecere ca și la negoț, și-a adus panerele pline cu ouă rěscópte, pui ori mici fripți, țiri, ridichi și pâine, cu tot tocănul trebuincios. Ací n'au să cumpere de cât ceea ce vor bea. Și asta nu-i puțin lucru, căci bea, bea până când dá cu caciula 'n căni. Sub un pile de arbori, trei grații din obor sulemenite, învêrtesc o chindie în papuci pe pământul destul de muiat de plóia din amiedă. Tóte instrumentele din cari se pot scóte câteva sunete sáritóre, ori cât de discordante, sânt în acțiune, și în fie-care boschet, pe fie-care rónđ de erbă, unde capetele au început a se încălđi, picidórele sânt puse în mișcare spre a le . . . rěcori.

Așă dar ací ca și 'n těrğ, acelaș sgomot asurđitor care-ți impuiă capul. Obosisem ascultând și privind. Simțiam nevoie să respir un aer mai liber, mai liniscit. Trebuia să me întorc.

Juoa Moșilor este înima těrğului. Tot Bucureștii, dela Vlădică până la opincă, trebue 'n đua aceia să mergă la Moși. Sórele încă nu-și potolesce focul arđător al rađelor sale, și tóte echipagiele se indreptéză spre calea Moșilor. Du-te atunci la șosea, locul de preámblare favorit aristocrației bucureșene: nu vei găsi pe nimeni. „Hai la Moși!” e atunci salutarea ori căruia te 'ntălnesc. „Hai la Moși!” repetă atunci toți cu regretatul Schipek.* Față dar cu tot ce orașul nostru are fie mai de nēm ori mai de bogat, fie mai frumos ori mai elegant, nu mai mergea să iau tramvaiul său trainvanul poporal. Trebuia să me cocotez și eu, măcar în cea din urmă trăsura de piața, decât nu într' alt-ceva mai fercheș. Dar cum sânt rěu de căldură și-am acceptat să se mai potolescă sórele, unde să mai găsești trăsura la 6 cėsuri. Obosisem acceptând să trecă o birjă gólă, când, spre nócocirea mea, un prieten, care se resfėtă singur într'o largă trăsura, me zări. Un semn, pst! opresce; m'asvêrl într'ensă și „hai la Moși!” Dar încet-încet. Dela Sf. George până la Moși, pe o distanță de aprópe trei chilometri, e un singur lanț de trăsuri. Se opriă cea din capăt? tóte cele vr'o opt sute cari urmau, trebuia să stea locului. Cei cari pornise cu un cės în urmă-ne pe jos, când am ajuns, erau cu mult 'naintea noastră. Necazul însă că nu puteam ajunge mai curênd, ér resplătit prin aceea că abia înaintând, aveam destul timp s'admirăm frumusețile espuse

în calea noastră. Căci nu éră feréstră, nu éră balcon, unde să nu fi fost un buchet de capete, dintre care multe destul de încântátóre, cari priviau nesfirșita defilare a echipagelor. Și, o atracțiune mai mult, drăgălașul port național éră represintat în chipul cel mai impunător, atât prin număr cât și prin frumusețe.

Ajunși la Moși, acelaș spectacol pe care-l scim. Tot ce s'adăugase éră mulțimea trásurilor și a lumii elegante.

Dar am obosit scriind. Cetitorii nu vor fi obosit cred, mai puțin cetind. Deci me voiú oprí ací.

A. C. Șor.

E c h o.

Dșóra Maria are opt ani și este tot atât de cochetă ca o fėtă mare.

Ieri guvernanta o găsește stând cu ochi închisi înaintea unui dulap cu oglindă.

— Ce faci acolo?

— Nimic.

— Cum nimic? pentru ce stai cu ochii închisi înaintea oglinzii?

— Sê-ți spui drept. Aséră tata a intrat în odaia, dar eu me făceam că dorm; atunci el đise: „Cât este de frumósă Maria când dórme!” și eu am voit să vėd decât spune adevêrul!

*

Tatăl țarului actual, zări într'o đi pe unul din colonelii gardei sale, príncipele Galitzin, coborindu-se dintr'un birt într'o stare de beție care nu lăsă nimic de dorit.

Impêratul, fórte mâniat, merse drept la el și-i đise:

— Te întreb chiar pe tine, ce ai face în locul meu, decât ai întalni un colonel din gardă în starea în care te vėd?

Colonel salută milităresce și respunse c'un aer grav:

— Sire, nu m'aș cobóri nici odată atât de jos pentru a adresá cuvinte unui asemenea porc.

Țarul nu se putú impededă d'a ríde și-și urmă drumul.

*

Servitor inteligent.

Gheorghe, ai dat scrisórea d-lui căpitan?

— Da, domnule.

— Ce face căpitanul?

— E sanėtos! dar ce păcat că e așă de orb!

— Cum orb! Esti nebun!

— Dėu! pe când stăteam înaintea sa, el mi-a đis: „Da unde ții d-tea pălăria?” El nu o vedea și cu tóte acestea o aveam pe cap?

*

La lagăr, cine, va făcea unui husar observațiunea urmátóre:

— Soldații inamici sânt mult mai curați de cât voi; s'ar crede c'acum au fost scoși din cutie.

— Cum să nu fie curați, respunse husarul, de șese luni îi frecăm mereu!

*

Un călugăr fórte sėrac, vorbiă cu episcopul eparhiot despre deosebite lucruri privitóre la mănăstirea din care călugêrul făcea parte.

— Da! — respunse călugêrul, — e bun aerul; dar ar fi cu mult mai bun decât mi-ar ținé și de

* Un talentat artist în vióră și bun compozitor dela care

Camera unei Romane.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 289. —

Romanele antice n'au trăit în harem, precum unii cred într'un mod greșit. Încă din timpurile cele mai vechi ele au ocupat un loc mult mai onorifice în familie, decât femeile din orient, ba mult mai de frunte și decât femeile grece, cu toate că se știe, că Grecii aveau cea mai mare stimă pentru secul femeiesc.

Ordinea patriarcală în familie, sfințenia vieții conjugale și imunitatea caminului familiar deja la Etrusci se bucurau de cel mai înalt respect. Acolo se află temelia adevărată a vieții conjugale romane; acolo a fost izvorul acelor mari virtuți, pe cari atât de mult le admirăm în Romani.

Romana n'a fost sclavă sau subordinată bărbatului său; ci consorta, svătuitoră, incurajătoare și partașă la toate fazele vieții lui.

Romanii aveau așa mare stimă față de femei, încât incurajați de ele sevărsiau faptele cele mai vitejesci, și nici decât nu erau în stare să rămână lași. Un exemplu eclatant este mama lui Coriolan, cărunta Veturia, care pășese rezolută către fiul ei grozav și-l opresce d'a sevărsi atacul îndreptat spre orașul său natal.

Romanul a fost liber și independent nu numai acasă, ci și afară de vatra familiară; a luat parte la toate serbările și festivitățile vieții publice.

Ilustrațiunea noastră înfățișează o antică familie romană; stăpâna casei șede sub un baldachin într'o lectică naltă și privesce cu plăcere copiii săi, cari trag o luntriță gătită de ei în basenul cu apă cristalină.

Fetițele și servitorele stau gata de serviciu în giurul lecticei, er un negru recoresce aerul cu un ventrar.

În prag apare figura imponentă a bărbatului, ținând în mână o tablă, pe care ș-a schițat cuvântarea fulminantă, ce are să țină în ședința cea mai de aproape a senatului.

Un tablou plin de efect acesta, care înfățișează în trăsături viue și fidele viața familiară a Romanilor antici.

I. H.

C e e n o u ?

Hymen. *De Ioan Szabo*, cleric absolut de Oradea-mare, la 24 l. c. va serba cununia sa cu domnișoara Fabiola Diț, fiica dlui Mihaiu Diț, paroc ruten în Oradea-mare.

Plugarii români din Silha deteră a doua și de Rusalii o reprezentațiune teatrală în curtea ospetăriei. Cu asta ocaziune s'a jucat piesele: „Cu dor“ executat de corul vocal dirijat de plugarul I. Stoicănescu; „Stăpânul, slugile, poporul“, trilog de N. Scurtescu și „Diau triumfală“ poezie de V. Alecsandri, muzica de V. Humpel, de corul vocal; „Corona lui Ștefan, său doi surși“ comedie cu cântece într'un act de V. Alecsandri, dirijată de dl G. A. Petculescu, directorul teatrului român. Apoi urmă danțul. Petrecerea a avut un succes complet și a luat parte un public numeros, care a aplăudat cu plăcere pe bravii plugarii.

Anunțiu școlastic. În urmarea decisului ședinței lit. din 28 maiu a an. 1883 ținută în școala norm. gr. cat. rom. terminul examenelor publ. ținându în acest institut s'a defipt pe zilele 25 și 26 iunie, și anume: în 25 a. m. dela 8 d. m. dela 3 ore se vor ținé în clasele III și IV; în 26 a. m. dela 3 ore în cl. I și II er d. m. dela 3 ore se va ținé examenul din cân-

tări cu toate clasele. Despre ce cu deplină onore se aviseză părinții elevilor școlei, precum și alți interesați și amici a-i cauzei de învățământ. Oradea-mare la 22 iunie 1883. *Diracțiunea.*

Ședința publică. Societatea de lectură a studenților români dela gimnasiul r. c. din Cluș ținū la 17 iunie ședința publică în casina romană. Cu asta ocaziune se execută o programă compusă din disertațiuni, declamațiuni și piese musicale. Publicul s'a depărtat multămit.

Societatea de lectură „Inocentiu M. Clainiană“ a teologilor din Blaș și-a ales pe viitorul an școlar biuroiul astfel: președinte Isidor Marcu cleric în an. III; redactor al foii societății „Furnica“ Iosif Lita cler. an. III; notar al corespundențelor Georgiu Teran cl. a. III; cassar Nicolau Togan cler. a. II; bibliotecar Ioan Stoica cl. a. I, remănend a se alege la toamnă not. ședințelor dintre clericii din an. I.

Sfârșitul lumii. Dl Robert Giffen, președintele societății de statistică din Londra și șeful departamentului de statistică al ministerului de comerț, într'o conferință ținută acum câte-va zile a afirmat, într'un mod pozitiv, că rasa omenescă este condamnată să moră într'un timp îndestul de apropiat, nu de foc după cum predică santele scripturi, nu de apă, după cum acestr s'a mai întemplat încă odată; nici prin răcirea pământului, după cum dic căți-va geologi; dar prin mijlocul cel mai de temut de cât orice — prin fόμε. După dl Giffen, mijlocele d'a trăi devin din și în și mai neindestulătoare. Poporațiunile cresc cu o repeđiciune care nu este câtu-și de puțin în proporție cu pământul; trebuie prin urmare, să ne așteptăm într'o și, care nu pôte să fie depărtată, la secarea tuturor mijlocelor, afară numai decă geniul omenesc nu va inventă alte mijloce pentru a face ca pământul să producă mai mult. Dl Giffen ea de exemplu Statele-Unite a căror poporație se indoiesc din 25 în 25 de ani dela începutul secolui. În o sută de ani, acesta poporație va fi de 800 milioane. „Acesta crescere, dice dl Giffen, este fără precedinte și trebuie să fie considerată ca cel mai mare fapt politic al secolului nostru. Guvernele Europei nu pot să se mai nutrească cu ideia că sânt destinate a jucă cel dintâi rol în istoria politică a acestei lumi“. Dl Giffen crede chiar că acesta progresiune nu pôte să se mênțină în secolul viitor, afară numai decă omenii vor găsi mijlocul să tragă din pământ o cantitate egală de nutriment.

Călindarul săptămânei.

Đia sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și serbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Duminecă	12	24	Cuv. Onufrie.	4 17	7 48
Luni	13	25	Mart. Akilira.	4 18	7 48
Mărți	14	26	Prof. Eliseu.	4 18	7 47
Mercuri	15	27	Prof. Amos.	4 18	7 47
Joi	16	28	Sf. Tihon.	4 19	7 47
Vineri	17	29	Sf. Emanuil,	4 19	7 46
Sâmbetă	18	30	Sf. Leontiu.	4 20	7 46

Semestrul prim ianuarie—iunie și treiluniul al doile april—iunie va espiră cu nr. 26. Onorabili nostri abonanți sânt rugați a-și innoi abonamentele de timpuriu, căci abonanții a conto numai ne incurcă socotelile, de aceea noi nici nu putem primi asemenea abonamente.

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.